

21 Spotreba a trvalo udržateľný rozvoj

Rozdeľte si text medzi jednotlivých členov skupiny. V tichosti si individuálne prečítajte svoju časť textu.

1. časť

Trend podielu v SR vyrábaných potravín je klesajúci, teda v obchodnej sieti sa čoraz výraznejšie presadzuje tovar z dovozu. Kým ešte v roku 2008 predstavoval tento podiel 42,8 %, v roku 2009 to bolo 39,4 % a v roku 2010 iba 32,4 %. Najmenej slovenských potravín nájdete u slovenských spotrebiteľov v reťazci LIDL, len 15,5 %. Naopak najvyšší podiel sa zistil v COOP Jednota Slovensko, 68,2 %. Zo slovenských výrobkov sú v obchodných reťazcoch najslabšie zastúpené konzervované potraviny (27 %), nealkoholické nápoje (36 %), nečokoládové cukrovinky (37 %) a oleje (40 %). Slovenské minerálky so 67-% podielom, mäsové (62 %) a mliečne výrobky (57 %) sú v predajniach na Slovensku najrozšírenejšie. Ukázalo sa zároveň, že v malých predajniach je podiel slovenských výrobkov vyšší a so stúpajúcou veľkostiou kategóriou predajne podiel domácich výrobkov klesá.

2. časť

Na Slovensku sme schopní vyprodukovať o 50 % viac potravín ako dnes a nezvyšovať pritom záťaž životného prostredia. Dovozom a nákupom zahraničných potravín podľa šéfa Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka (MPRV) SR Zsolta Simona Slovensko dnes platí približne 15 000 zahraničných farmárov, napríklad čínskych, španielskych alebo poľských, ktorí produkujú pre SR ovocie, zeleninu či mäso. "My všetci túto prácu zaplatíme, a pritom platíme ešte aj 15 000 slovenských nezamestnaných, ktorí by mohli tieto komodity vyrábať, pretože máme na to všetky predpoklady," uviedol Zsolt Simon. "Je evidentné, že pre nás všetkých je zrejme lacnejšie vytvoriť pracovné miesto pre slovenského nezamestnaného, a nie našou prácou platiť za broskyne, ktoré vyprodukovali farmári v Španielsku, alebo za cesnak, ktorý vypestovali v Číne," povedal.

Slovensko zaznamenáva neustály úpadok potravinárskeho priemyslu. S tým súvisí aj negatívny vývoj v oblasti zamestnanosti, keď počas rokov 2005 až 2009 klesol počet pracovných miest v potravinárstve o 3970. V Európskej únii je potravinársky priemysel s 13,5-% podielom najvýznamnejším zamestnávateľom spomedzi priemyselných odvetví. Na Slovensku sa potravinársky priemysel podieľa na zamestnanosti len 1,6 %. Okrem neustále sa znižujúceho podielu na Slovensku vyrobených potravín na trhu, potravinársky priemysel na Slovensku dlhodobo znevýhodňuje nespravodlivý systém dotácií. Potravinársky priemysel je súčasťou agropotravinárskeho reťazca a preto jeho úpadok sa odzrkadlí v konečnom dôsledku aj na sektor poľnohospodárstva.

3. časť

Kúpou lokálnych potravín môžeme výrazne prispieť aj k zlepšovaniu životného prostredia. Na spracovanie, transport, balenie a predaj potravín sa údajne spotrebuje dvanásťkrát viac energie ako na ich samotné dopestovanie. Pokiaľ v minulosti pochádzala väčšina potravín, ktoré skonzumujeme, z najbližšieho okolia, dnes konzumujeme stále viac produktov privezených z opačného konca sveta. Je na rozhodnutí spotrebiteľov, ktorý produkt v ponuke tovarov uprednostia. Ak sa však chcú správať zodpovedne k životnému prostrediu, mali by si vybrať lokálne potraviny. Vzdialenosť, ktorú potraviny prekonajú, kým sa dostanú do našej chladničky, a tým aj mieru zaťaženia životného prostredia, vyjadruje potravinová míľa. Je to vzdialenosť, ktorú potravina prejde od producenta ku konzumentovi. Čím vyšší je počet potravinových míľ, ktoré potravina prekoná, tým väčší je jej dopad na životné prostredie.

Jablko, ktoré vypestoval náš pestovateľ, zo sadu do predajne pri sade neprekoná takmer žiadnu vzdialenosť. Jablká zo Španielska precestujú stovky kilometrov. Kým jablko od domáceho dodávateľa kúpi spotrebiteľ v prirodzenom stave, jablko zo zahraničia má vysokú spotrebu obalov. Aby prekonalo ďalekú cestu, je chemicky ošetrované. Ovocie sa často zberá nezrelé, a teda neobsahuje požadované výživné látky ako pri prirodzenom dozrievaní a na prepravu na miesto predaja sa spotrebuje veľa energie, pričom vzniká veľké množstvo skleníkových plynov z leteckej prepravy. V prípade niektorých potravín majú potravinové míle hodnotu až niekoľko tisíc kilometrov.

4. časť

Podporiť predaj domácich produktov, zvýšiť ich podiel na regáloch predajní a zároveň vzdelávať slovenských spotrebiteľov je cieľom projektu Kvalita z našich regiónov, ktorý zastrešuje Zväz obchodu a cestovného ruchu (ZOČR) SR. Projekt odštartoval v máji 2011 dvojmesačnou vzdelávacou kampaňou s podporou dodávateľov, obchodných reťazcov, médií, záujmových združení a štátnej správy. Tieto subjekty spoločne hľadajú spôsob, ako označiť a zmerať podiel slovenských výrobkov v obchodných reťazcoch. Cieľom projektu je vzdelávať občanov, aby získali základné ekonomické znalosti, ktoré im pomôžu rozhodovať sa pri nákupe, podporiť predaj a kúpu výrobkov vyrobených na regionálnom trhu, ovplyvniť nákupné správanie a stabilizovať spotrebiteľské návyky v prospech regionálnych výrobkov a národného trhu, ako aj vysvetľovať spotrebiteľom, ako funguje ekonomika a ako sa aj oni môžu podieľať na zlepšovaní kvality života spoločnosti, ktorej sú súčasťou.

■ ZNAČKA KVALITY ■
SLOVAKIA SK QUALITY FOOD

Významným nástrojom propagácie kvality slovenských potravín je aj **Značka kvality SK**. Je to ocenenie kvality, ktoré sa udeľuje slovenským výrobcom poľnohospodárskych produktov a potravín v rámci Národného programu podpory domácich poľnohospodárskych výrobkov a potravín. Ocenenie udeľuje Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a jeho cieľom je poukázať na kvalitné slovenské výrobky a podporiť slovenských producentov. Výrobky, ktoré toto ocenenie získajú môžu používať logo „Značka kvality SR“, ktoré uľahčuje spotrebiteľovi orientáciu na trhu potravinárskych výrobkov.
(<http://www.agroserver.sk/temy/potraviny/>)

1. Po prečítaní textu diskutujte v skupine:

- či má slovenský spotrebiteľ uprednostňovať slovenské výrobky, alebo či na pôvode výrobku nezáleží,
- akým spôsobom je podporený predaj slovenských výrobkov.

2. Vypracujte pojmovú mapu (diagram dôsledkov), v ktorej budete rozoberať dôsledky „kúpy slovenských výrobkov“.